

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Redegørelse af 14/3 19 om udvalgte internationale organisationer (OSCE, Europarådet, Østersørådet og det nordiske forsvars- og beredskabsamarbejde).

(Redegørelse nr. R 12).

Udenrigsministeren (Anders Samuelsen):

RESUMÉ**OSCE:**

I 2019 vil Slovakiets udenrigsminister Miroslav Lajčák være formand for OSCE og arbejde for følgende tre prioriteter: 1) Konflikt håndtering, 2) en mere sikker fremtid med særligt fokus på unge, klima og udfordringer med cybersikkerhed og 3) effektiv multilateralisme. Ukraine konflikten vil fortsat dominere OSCE-dagsordenen og drøftelserne i OSCE's Permanente Råd. Fokus for det danske engagement er fortsat på Ukraine konflikten, hvor Danmark har en central rolle i forhold til at fastholde en klar EU-linje i OSCE, på arbejdet i den menneskelige dimension, herunder styrke menneskerettigheder og torturbekæmpelse og arbejdet i den politisk militære dimension, herunder våbenkontrol.

EUROPARÅDET:

I 2019 vil Europarådet håndtere en række centrale sager, der kan få betydning for organisationen i en årrække. Den under dansk formandskab igangsatte reformproces («Helsingørprocessen») vil være højt på dagsordenen på ministermødet i Helsinki medio maj. Det er håbet, at ministrene kan blive enige om yderligere reformer af organisationen, så den vil være bedre rustet til at tackle fremtidige udfordringer og opgaver. Herudover står håndteringen af Ruslands forhold til organisationen meget centralt. Der gøres i regi af PACE bestræbelser på at finde en løsning, som kan accepteres af alle parter. Indtil videre er en løsning ikke fundet. Det er vigtigt, at Rusland lever op til sine forpligtelser og betaler sit bidrag til organisationen, der vil blive ramt af nedskæringer senere i 2019 som følge af de manglende betalinger. Arbejdet med at følge op på København-erklæringen om fortsat reform af det europæiske menneskerettighedssystem vedtaget under Danmarks formandskab i april 2018 er i gang. Europarådets aktiviteter vil i 2019 – som i 2018 – også være præget af udviklingen i Tyrkiet og menneskerettighedssituationen i Aserbajdsjan.

ØSTERSØRÅDET:

Danmark overtager formandskabet for Østersørådet i juli 2019. Hovedprioriteten under formandskabet bliver gennemførelse af reformer. Arbejdet i Østersørådet omfatter områderne bekæmpelse af menneskehandel, beskyttelse af udsatte børn, bæredygtig udvikling, et baltisk forskningsnetværk og maritime spørgsmål.

DET NORDISKE FORSVARS- OG BEREDSKABS-SAMARBEJDE

Danmark har stor glæde af det nordiske samarbejde både på forsvarsområdet, som primært finder sted inden for rammerne af NORDEFKO og beredskabsområdet. Regeringen ønsker i 2019 at fremme implementeringen af NORDEFKO Vision 2025. Visionen udstikker de overordnede politiske prioriteter samt 16 konkrete mål for NORDEFKO i de kommende år, herunder at forbedre landenes forsvar og samarbejdet i fredstid, krise og konflikt. Herudover vil der være fokus på fire nye initiativer for en styrket dansk profil i det nordiske forsvarssamarbejde. De omfatter øgede personaleressourcer på det nordiske område, udpegning af en rejsende nordisk forsvarsattaché, nordisk fokus i øvelser og udvikling af et nordisk forsvarsakademisk netværk. Endvidere er der fokus på forberedelse af det danske formandskab af NORDEFKO i 2020, nordiske bidrag til FN-missionen MINUSMA i Mali, kapacitetsopbygningssamarbejde, nordisk samarbejde på beredskabsområdet, bl.a. i regi af International Humanitarian Partnership (IHP) samt det nordiske hjemmeværnssamarbejde.

1. INDLEDNING

I henhold til aftale mellem regeringen og et flertal af Folketingets partier har regeringen udarbejdet en skriftlig redegørelse om udvalgte internationale organisationer (OSCE, Europarådet, Østersørådet samt det nordiske forsvars- og beredskabsamarbejde). Redegørelsen belyser regeringens fremadrettede prioriteter og forventninger til udviklingen i de forskellige fora og de seneste aktiviteter i dem. Der vil i år blive udarbejdet en særskilt redegørelse om det nordiske samarbejde.

2. ORGANISATIONEN FOR SIKKERHED OG SAMARBEJDE I EUROPA (OSCE)

Samarbejdet i OSCE foregår inden for henholdsvis den politisk-militære, den menneskelige og den økonomisk-miljømæssige dimension. Det afspejler den grundlæggende enighed om et bredt sikkerhedsbegreb, hvor sikkerhed afhænger af en lang række faktorer, herunder både tillidskabelse på det militære område, økonomisk udvikling, miljø, demokrati såvel som overholdelse af menneskerettighederne. OSCE har de seneste år oplevet øget politisk opmærksomhed i kraft af sin hovedrolle på jorden i håndteringen af konflikten i *Ukraine* og har derigennem genbekræftet sin betydning for europæisk sikkerhed. Dertil udgør OSCE en central platform for dialog og tillidsopbygning med – men ofte også kritik af – Rusland. De aktuelle spændinger – især i forhold til Rusland – gør på den ene side organisationen mere relevant, men vanskeliggør på den anden side også arbejdet i mange sammenhænge, da OSCE på næsten alle områder er afhængig af konsensusbeslutninger.

Organisationen har mange redskaber til at værne om og fremme frihedsrettigheder og demokrati i OSCE-regionen, herunder dens 16 feltmissioner fordelt i Østeuropa, på Balkan, i Kaukasus og i Centralasien samt sine tre uafhængige institutioner: Kontoret for Demokratiske Institutioner og Menneskerettigheder (ODIHR), Repræsentanten for Fri Medier (RFOM) og Højkommissæren for Nationale Mindretal (HCNM). OSCE's *Parlamentariske Forsamling* (OSCE PA) bidrager gennem et parallelt spor, og som en integreret del af OSCE, til bestræbelserne for at genopbygge tillid og styrke samarbejdet mellem OSCE-landene med det formål at sikre fred og sikkerhed i OSCE-regionen.

Forventninger til 2019 og danske prioriteter

Danmark bidrager med ca. 4,5 millioner euro om året til OSCE. De danske hovedprioriteter i OSCE er fortsat 1) Ukraine-konflikten og indsatsen for at genoprette respekten for vores fælles principper og regler herunder særligt Helsinki-sluttakten; 2) den menneskelige dimension og arbejdet for at styrke menneskerettigheder og fundamentale frihedsrettigheder i hele OSCE; samt 3) implementering og styrkelse af de konventionelle våbenkontrolaftaler inden for OSCE's politisk-militære arbejde. Danmark følger ikke arbejdet i den økonomisk-miljømæssige dimension.

I 2019 vil *Slovaکیets* udenrigsminister Miroslav Lajčák være formand for OSCE og arbejde for følgende tre prioriteter: 1) Konflikthåndtering, hvor den største udfordring fortsat er konflikten i det østlige Ukraine og den illegale annektering af Krim, hvilket de seneste hændelser i Kerchstrædet har været med til at understrege; 2) arbejde for en mere sikker fremtid med særligt fokus på unge, klima og udfordringer med cybersikkerhed; og 3) effektiv multilateralisme. Slovakiet vil blive efterfulgt af Albanien i 2020. Albanien indgår allerede nu i trojkaen sammen med sidste års formandskab Italien og Slovakiet og vil i slutningen af 2019 have ansvaret for at forhandle budgettet for 2020 på plads.

Ukraine-konflikten vil fortsat dominere OSCE-dagsordenen og drøftelserne i OSCE's Permanente Råd. Danmark vil som tidligere år også have en central rolle i forhold til at fastholde en klar EU-linje i OSCE i forhold til Ukraine-konflikten. OSCE har en nøglerolle ved forhandlingsbordet såvel som på jorden i Østukraine. Ved forhandlingsbordet vil OSCE-formandskabets Særlige Repræsentant, Martin Sajdik, facilitere forhandlingerne i Minsk i Den Trilaterale Kontaktgruppe (OSCE, Rusland, Ukraine) om implementeringen af Minsk-aftalerne. På jorden vil OSCEs Særlige Monitorerings Mission (SMM) fortsat spille en afgørende rolle i forhold til at monitorere og rapportere om konflikten i det østlige Ukraine. Missionen har været operationel i næsten fem år og er gået fra ca. 100 til i dag ca. 800 observatører. Danmark har pt. 9 observatører og støtter missionen med et frivilligt kernebidrag på ca. 1,2 millioner euro om året. SMM skal ifølge sit mandat observere overtrædelser af Minsk-aftalerne i hele Ukraine, herunder langs den ukrainsk-russiske grænse og Krim. Imidlertid tillader Rusland ikke SMM adgang til Krim. SMM nægtes ligeledes systematisk adgang til visse separatistkontrollerede områder i det østlige Ukraine, herunder en del af kyststrækningen ved Det Azovske Hav.

SMM står over for en række andre udfordringer, der forventeligt også vil præge missionen i 2019. På trods af adskillige forsøg på at etablere en permanent våbenhvile, registreres der i gennemsnit over 1.000 våbenhvileovertrædelser om ugen. SMM-observatørerne oplever endvidere intimidering og direkte trusler i separatistkontrollerede områder. Ligele-

des bruges mange SMM-ressourcer på at sikre lokale våbenhviler mhp. at facilitere reparation af central civil infrastruktur så som vandforsyning og telefonlinjer.

I OSCE's *menneskelige dimension* arbejder Danmark for at værne om og styrke OSCE's arbejde på det værdipolitiske område. Det vil også indebære en fortsat stærk støtte til de uafhængige institutioner, herunder eksempelvis bidrag til ODIHR's valgobservationsmissioner, som også medlemmer af OSCEs Parlamentariske Forsamling deltager i og bidrager aktivt til gennemførelsen af.

To nye ministerrådsbeslutninger fra december 2018 giver grund til forsigtig optimisme for 2019. Her lykkedes det at bryde fire års dødvande inden for den menneskelige dimension, idet der blev opnået enighed om to beslutninger omhandlende hhv. journalisters sikkerhed og bekæmpelse af vold mod kvinder. Dog ventes spændingerne på kontinentet og tilbageskridt på en række menneskerettighedsområder i OSCE-regionen fortsat at vanskeliggøre det konsensusbaserede samarbejde i OSCE. En væsentlig knast i samarbejdet er Tyrkiets fortsatte krav om at stramme reglerne for NGO-deltagelse i OSCE's aktiviteter, som hidtil har været kendetegnet ved åbenhed og bredt samarbejde med civilsamfundet. Findes der ikke en løsning herpå i 2019, kan det ikke udelukkes, at Tyrkiet vil blokere for vedtagelsen af afgørende beslutninger inden for den menneskelige dimension, herunder afholdelsen af den årlige menneskerettighedskonference, Human Dimension Implementation Meeting (HDIM). Samtidig ventes presset at stige på OSCE's uafhængige organisationer, hvor særligt ODIHR's internationale anerkendte valgobservationsmetode er under stigende kritik fra Rusland.

Danske kerneprioriteter er torturbekæmpelse, demokratifremme, LGBTI-personers rettigheder og religions- og trosfrihed. I 2019 ventes Danmark at være medvært for to større begivenheder i Wien om hhv. »Torturbekæmpelse i OSCE-regionen« og den årlige »Democracy Defender Initiative«-prisuddeling, som begge har til formål at øge synligheden vedrørende danske menneskeretlige prioriteter og understrege civilsamfundsaktørers vigtige rolle i at fremme sikkerhed og samarbejde i OSCE-regionen. Dertil vil der være fokus på at sikre opfølgning på OSCE-ekspert rapporten om menneskerettighedskrænkelser i den russiske føderalrepublik Tjetjenien. Rapporten blev udarbejdet og offentliggjort i december 2018 på initiativ fra Danmark og 15 andre OSCE-lande under den såkaldte »Moskva-mekanisme«, der er en af de få ikke-konsensus baserede mekanismer i OSCE – og som kunne iværksættes uanset Ruslands modstand. Opfølgningen ventes at ske i tæt samarbejde med andre internationale organisationer, herunder FN og Europarådet. Danmark deltager desuden i OSCE's særlige vennegruppe for journalisters sikkerhed, der støtter og komplementerer OSCE's mediefrihedsrepræsentants vagthundsarbejde på et tidspunkt, hvor mediefriheden er under stigende politisk og finansielt pres mange steder i OSCE-regionen.

I 2019 vil der fortsat være fokus på implementering og styrkelse af de konventionelle våbenkontrolaftaler inden for OSCE's *politisk-militære arbejde*. Dialogen og forhandlingerne i OSCE's *Forum for Security Co-operation* er et af de få formelle samarbejdsfora, der fortsat er åbent mellem Rusland og vestlige lande på ekspertniveau. Under drøftelserne rettes kritikken i høj grad mod Rusland som følge af Ukraine-konflikten og manglende russisk implementering af flere våbenkontrolforpligtelser. Konflikten i Ukraine har understreget, at konventionel våbenkontrol ikke udøves i et vakuum. Selvom konventionel våbenkontrol i Europa længe har trængt til en

grundig modernisering, er der ikke udsigt til, at den tiltrængte modernisering kan gennemføres på kort sigt. Rusland modsætter sig modernisering af aftalerne og udfordrer implementeringen bl.a. ved at nægte observationsflyvninger over Kaliningrad Oblast. Positivt er det dog, at Open Skies observationsflyvningerne genoptages i 2019 efter at have været indstillet i 2018.

På trods af den hårde retorik, der anvendes i *OSCE's Forum for Security Co-operation* af et stadigt mere selvhævdende Rusland, er det i dansk interesse at fokusere på de fælles forpligtelser, der skal fremme indbyrdes militær transparens og reducere sikkerhedspolitiske spændinger i OSCE-området. Et relevant værktøj i den henseende er *Struktureret Dialog* – et uformelt OSCE-dialogforum, nedsat med henblik på at drøfte og undersøge arkitekturen i de konventionelle våbenkontrollaftaler med fokus på bl.a. trusselopfattelser, deployering af militære styrker og hybrid krigsførelse.

Cybersikkerhed er de seneste år kommet på dagsordenen i OSCE. Dog spores der også her begrænset russisk interesse for at introducere yderligere tillidsskabende foranstaltninger. Forventningen til 2019 er således begrænset. Fokus må forventes at være på fortsat implementering af de hidtidige vedtagne tillidsskabende foranstaltninger.

Danmark planlægger også i 2019 at deltage i de såkaldte *Wiendokument-missioner i Ukraine*, hvorved danske militære inspektører bidrager til at synliggøre det internationale samfunds støtte til Ukraine og tage bestik af det ukrainske forsvars udvikling og situationen i den ukrainsk-kontrollerede del af konfliktområdet.

OSCE's 16 feltmissioner vil fortsætte deres omfattende arbejde med at fremme sikkerhed i OSCE's brede forstand, bl.a. ved at udbrede og beskytte menneskerettigheder, fremme anti-korruption og god regeringsførelse, støtte inklusion af mindretal og øget retssikkerhed, styrke landes grænsekontrol og -samarbejde, højne landes miljøstandarder og støtte sikker opbevaring og destruktion af håndvåben og ammunition i OSCE-området. Arbejdet udføres i tæt samspil med værtslandene via bl.a. kapacitetsopbygning af lokale myndigheder og støtte til civilsamfundsgrupper. En af de største feltmissioner er i Ukraine og er fra årsskiftet 2018/2019 ledet af en dansker.

3. EUROPARÅDET

2019 forventes at blive et afgørende år for Europarådet. Organisationen, der fylder 70 år til maj, er under betydeligt indre og ydre pres, og der vil i år skulle træffes en række vigtige beslutninger, der kan få central betydning for den fremtidige retning af Europarådet. Organisationens relative betydning har været stigende over de seneste år, men udfordringerne – herunder den endnu uløste politiske krise mellem Rusland og den Parlamentariske Forsamling (PACE), der har skabt et hul i budgettet på næsten 250 mio. kr. – har bl.a. nødvendiggjort iværksættelse af en reformproces med henblik på at styrke organisationen og ruste den bedre til fremtiden.

I opfølgning på det danske *formandskab for Ministerkomitéen fra november 2017 til maj 2018* følger Danmark arbejdet i Europarådet på nærmeste hold og spiller en aktiv rolle i bestræbelserne på at håndtere udfordringerne. Det sker bl.a. inden for rammerne af »*Helsingør-processen*« om fremtidssikring af Europarådet, som blev lanceret af udenrigsministeren ved formandskabets afslutning den 18. maj 2018. Processen har til formål at se på organisationens opgaver og mission i en usikker fremtid med færre ressourcer og vil blive drøftet på det

vigtige udenrigsministermøde i Helsinki den 16. – 17. maj 2019. Der arbejdes pt. internt i organisationen på mulige konkrete reformskridt, der vil kunne vedtages i Helsinki. Udover at se på organiseringen og samarbejdsformerne, vil det også blive overvejet, hvilke opgaver Europarådet skal påtage sig fremover, herunder mulige nye indsatsområder, hvor kunstig intelligens er blevet nævnt. Desuden vil det blive overvejet, om der er opgaver, som organisationen ikke skal løse fremover. I lyset af den pressede finansielle situation på grund af Ruslands manglende betalinger, er det nødvendigt at foretage væsentlige omprioriteringer og nedskæringer, der vil påvirke organisationens aktivitetsniveau i årene fremover. Der skal træffes vanskelige beslutninger, og der arbejdes på at finde løsninger, så f.eks. antallet af afskedigelser kan begrænses så meget som muligt.

Et andet meget vigtigt resultat for Danmark og hovedprioriteten for formandskabet var vedtagelsen i april 2018 af *København-erklæringen* om fortsat reform af det europæiske menneskerettighedssystem, der gjorde status for de igangværende reformprocesser og udstak retningslinjer for det fremadrettede reformarbejde. Erklæringen vil sikre et mere effektivt, fokuseret og balanceret europæisk menneskerettighedssystem. Som opfølgning på erklæringen blev der i november 2018 afholdt endnu en vellykket konference i Kokkedal, hvor der blev gjort status for arbejdet, og hvor det overordnede tema var at åbne for dialog om og diskussion af generelle udviklinger i EMD's praksis.

Ligestilling var også en central prioritet under Danmarks formandskab. På en *international ligestillingskonference* i København den 3. – 4. maj 2018 lanceredes Europarådets nye ligestillingsstrategi. Strategien bidrager til at øge fokus på ligestillingsarbejdet i Europa og gælder for en fem-årig periode. Et af konferencen mål var at få sat arbejdet med gennemførelse af strategien hurtigt i gang. Der vil i den kommende tid blive arbejdet videre hermed. Danmark satte desuden LGBTI-personers privat- og familieliv på dagsordenen med en konference i samarbejde med PACE. Endelig blev der opnået fremadrettede resultater og gennemført aktiviteter for de tre øvrige dansk formandskabsprioriteter: Inddragelse af børn og unge i demokratiet, flytning af holdninger og fordomme om personer med handicap og bekæmpelse af tortur.

En central begivenhed i 2019 bliver valget af *ny generalsekretær* for Europarådet. Det er vigtigt at finde den rette person, der kan lede organisationen i en vanskelig tid, og som vil være i stand til at videreføre reformarbejdet. Ministerkomitéen og PACE har et fælles ansvar i processen: Ministerkomitéen gennemgår de fire opstillede kandidater og indstiller mindst to til PACE, som i juni vælger den nye generalsekretær blandt de indstillede kandidater.

Ruslands forhold til Europarådet har præget arbejdet i organisationen de seneste år, herunder under Danmarks formandskab, og ventes at præge arbejdet også i den kommende tid. Ruslands parlamentarikere deltager fortsat ikke i PACE's arbejde, og Rusland holder fortsat sine betalinger til budgettet tilbage. Trods en række bestræbelser i PACE det seneste år er det ikke lykkedes at finde en løsning. Der er fremlagt konkrete løsningsforslag, men det er usikkert, om der kan samles den fornødne opbakning i forsamlingen hertil. Det nuværende finske formandskab for Ministerkomitéen forsøger – ligesom Danmark gjorde det under sit formandskab – at bidrage til at finde en løsning. Det er vanskeligt især i en situation, hvor Rusland ikke viser vilje til at bevæge sig på betalings-spørgsmålet. Det er i strid med Europarådets regler at holde betalingerne tilbage, og i yderste konsekvens kan landet blive

tvunget til at forlade organisationen. Opretholder Rusland den manglende betaling, skal der senest i juni 2019 træffes beslutning i Ministerkomitéen om de nødvendige budgetmæssige tilpasninger, herunder prioriteringer af arbejdet for at få indtægter og udgifter til at hænge sammen.

Menneskerettighedssituationen i Rusland er fortsat bekymrende. Ruslands andel af det totale antal sager ved EMD udgjorde pr. 31. december 2018 godt 20 procent. Der rejses løbende kritik af forholdene, herunder behandlingen af LGBTI-personer og religiøse mindretal, f.eks. Jehovas Vidner.

I organisationens forskellige organer følges menneskerettighedssituationen tillige i de øvrige medlemslande. Navnlig udviklingen i lande som Tyrkiet, Ukraine og Aserbajdsjan har haft en fremtrædende placering på organisationens dagsorden, og det forventes også at være tilfældet fremover.

Tyrkiet er fortsat genstand for fuld monitorering i PACE i lyset af menneskerettighedssituationen i landet. Dialogen mellem Tyrkiet og Europarådet videreføres med henblik på bl.a. at forhindre tyrkiske krænkelse af EMRK. En betydelig del af klagesagerne ved EMD vedrører Tyrkiet, og det er bekymrende, at den politiske ledelse i Tyrkiet eksplicit udtaler, at Tyrkiet ikke anser afgørelserne fra EMD for bindende. Venedigkommissionen/ODiHR kritiserede medio december 2018 et udkast til ændring af valglovene i Tyrkiet. Såfremt situationen yderligere forværres, må det forudses, at Tyrkiet vil få en endnu højere placering på organisationens dagsorden.

Europarådets handlingsplan for *Ukraine 2018-2021* blev vedtaget under Danmarks formandskab i februar 2018. Den vil stå centralt de kommende år i organisationens arbejde med landet, herunder navnlig for at bringe landets lovgivning, institutioner og praksis i overensstemmelse med Europarådets standarder. Europarådet, herunder PACE, vil følge både præsidentvalget og parlamentsvalget i Ukraine i 2019.

Aserbajdsjans løsladelse i september 2018 af den politiske aktivist Ilgar Mammadov var et resultat af pres fra Ministerkomitéen. Menneskerettighedssituationen i landet er dog stadig meget bekymrende, og da Mammadovs løsladelse ikke var ubetinget, har Ministerkomitéen fundet det rigtigt ikke at afblæse sagen ved EMD. Afhængigt af sagens udfald vil resultatet i sidste ende kunne blive, at Aserbajdsjan må ekskluderes fra Europarådet.

Venedigkommissionen har det seneste år spillet en stadig mere central rolle på retsstatsområdet. Kommissionen, hvis styrke navnlig ligger i dens uafhængighed og fleksibilitet, afgiver løbende konkrete udtalelser om forfatningsret og lovgivning i medlemsstaterne – ofte efter anmodning fra staterne selv. Kommissionens udtalelser er efterspurgt af bl.a. EU. Venedigkommissionens vurderinger har været nyttige værktøjer i f.eks. Kommissionens retsstatsdialog med Polen.

Arbejdet med at følge op på anbefalingerne i rapporten fra det uafhængige undersøgelsesorgan vedrørende *korruption i PACE* videreføres under ny ledelse med PACE-præsidenten, det schweiziske parlamentsmedlem Liliane Maury Pasquier, i spidsen. Konsekvent opfølgning på anbefalingerne vil på afgørende måde kunne bidrage til at udrydde mistanke om korruption i forsamlingen og øge dens troværdighed.

Den *Europæiske Menneskerettighedsdomstol* har det forgangne år oplevet yderligere et fald i antallet af nye sager. Antallet af verserende sager udgjorde pr. 31. december 2018 56.350, dvs. ca. samme niveau som ved udgangen af 2017. Reduktion i sagsmængden ved EMD har stået højt på dagsordenen i Europarådet i lang tid, også under Danmarks formandskab.

4. ØSTERSØRÅDET

Dansk formandskab for Østersørådet og reformproces

Når Danmark overtager formandskabet for Østersørådet den 1. juli 2019, bliver den vigtigste opgave at få vedtaget og implementeret reformer, der gør organisationen mere relevant og øger dens gennemslagskraft. Østersørådet er ikke længere det primære forum for samarbejde i regionen, som det var tilfældet, da det blev oprettet i 1992. Der er kommet et væld af nye samarbejdsfora til, som dækker mange forskellige politikområder, og særligt de baltiske landes og Polens optagelse i EU har ændret rammebetingelserne for samarbejdet i Østersøregionen markant. Regeringen lægger stor vægt på, at Østersørådet tilpasser sig denne virkelighed. Østersørådet er stadig det eneste forum for mellemstatsligt samarbejde, hvor alle landene langs Østersøens kyster er medlem, inkl. Rusland. Det er denne særlige konstruktion, regeringen finder, at Østersørådet skal udnytte for at kunne levere merværdi i den aktuelle regionale kontekst. Det kræver mere fokus og fleksibilitet i tilrettelæggelsen af organisationens arbejde, og den geopolitiske situation i regionen gør det mere relevant end tidligere at arbejde med praktiske projekter, der kan understøtte sammenhængskraften i især den østlige del af regionen ved at bringe eksperter, praktikere, studerende, organisationer og lignende sammen på tværs landegrænser. Samtidig er der behov for et styrket samarbejde mellem Østersørådet og de mange andre fora og organisationer, der er aktive i regionen, så der opnås synergi snarere end overlap og duplikering. Disse prioriteter arbejder Danmark aktivt for, både bilateralt og som del af den trojka af det tidligere, nuværende og kommende formandskab, der tilrettelægger de aktuelle reformdrøftelser, og der synes som konsekvens heraf at være skabt bred opbakning til hovedlinjerne i reformarbejdet blandt Østersørådets medlemslande. Danmark var også den drivende kraft bag, at udenrigsministrene på deres møde i Stockholm i 2018 fik vedtaget en erklæring, der netop peger på disse elementer som centrale for en reform, og som forpligter organisationen til at levere på de tiltrængte reformer senest i 2020.

Task Force on Trafficking in Human Beings

Specialgruppen vedrørende menneskehandel (TF-THB) har i 2017 vedtaget en strategi for 2018-2020. I 2017-2018 har TF-THB bl.a. arbejdet med projektet »Trafficking along Migration Routes« med fokus på støtte og integration af ofre for menneskehandel. Strategien fokuserer endvidere på at udvikle en operationel »Transnational referral mechanism«, der bl.a. skal indeholde kontaktlister for alle baltiske lande og på sigt gerne inkludere alle EU-lande. Der vil blive arbejdet videre med dette projekt i 2019. I februar 2019 afholdes konferencen »Human Trafficking – a crime with too few convictions and too many victims« vedrørende retsforfølgning af menneskehandlens bagmænd. TF-THB planlægger i 2019 at gennemføre »fact finding missions« om menneskehandel til Rumænien, Bulgarien og Ukraine, som skal styrke samarbejdet om indsatsen mod menneskehandel med de pågældende lande. Missionen til Rumænien afholdes i marts 2019. Det er forventningen, at man under det danske formandskab i 2019/2020 bl.a. vil tage emner op som mindreårige ofre for menneskehandel og menneskehandel til tvangsarbejde.

Expert Group on Children at Risk (CAR)

Østersøsamarbejdets ekspertgruppe vedrørende udsatte børn og unge, CBSS Expert Group on Children at Risk (CAR),

drøfter og deler viden inden for området. Det gælder både udviklingstendenser i de enkelte lande, lovgivning samt nyeste viden om målgruppen og indsatser for denne. Det nuværende mandat (2017-2020) for ekspertgruppens arbejde har fem prioriterede fokusområder: 1) Forebyggelse, tidlig intervention og familieindsatser, 2) Et børnevenligt retssystem, 3) Omsorg for børn i migration, 4) Trivsel for anbragte børn og endeligt 5) Beskyttelse mod overgreb. I december 2018 fejrede ekspertgruppen sit 20 års jubilæum i Riga. Socialstyrelsen har i det forgange år bl.a. delt viden om de nye lovgivningstiltag, der skal sikre bedre kvalitet på plejefamilieområdet. Det er erfaringen, at der fra de andre lande særligt er interesse for Danmarks tilrettelæggelse af tilbudsviften af foranstaltninger, herunder anbringelsesområdet og de danske kommuners omlægning til tidlig og forebyggende indsatser. Danmark overtager formandskabet i perioden juli 2019 – juli 2020, og i denne periode skal deltagerlandene i fælleskab formulere et nyt mandat for ekspertgruppens arbejde.

Expert Group on Sustainable Development

Ønsket om en bæredygtig region i overensstemmelse med de globale bæredygtighedsmål har været et gennemgående tema for rådets arbejde siden etableringen i 1992. Som et redskab til at fremme implementeringen af de globale bæredygtighedsmål har rådet i en årrække haft en fast arbejdsgruppe, som arbejder med bæredygtighed. Rådet vedtog på sit møde i Reykjavik 2017 handlingsplanen »Realizing the Vision: The Baltic 2030 Action Plan«, der dækker en meget stor del af FN's globale bæredygtighedsmål.

Der er de senere år, som oftest i samarbejde med andre parter, igangsat aktiviteter inden for kapacitetsopbygning og engagement af unge. Der er bl.a. etableret et Lederskabsprogram på 2030 dagsordenen med henblik på at udvikle lederskabsevner hos koordinatorene for implementeringen af bæredygtig udvikling.

Ekspertgruppens mandat er udløbet ved udgangen af 2018, og der pågår forhandlinger om, hvorledes Østersørådet fremadrettet skal arbejde med emnet. Danmark vil her arbejde for, at rådets fokus på bæredygtighed fastholdes, men at aktiviteter relateret til fremme af implementering i Østersøregionen af de globale bæredygtighedsmål fremover sker på projektplan på en sådan måde, at det skaber konkret merværdi og ikke overlapper med arbejdet med bæredygtighedsmålene i andre, større fora.

Baltic Science Network

Østersørådets regionale, 3-årige forskningsnetværk »Baltic Science Network« (BSN) afsluttes planmæssigt i 2019. Danmark har som partner i projektet holdt en række BSN-workshops og har haft ansvar for udarbejdelsen af et fælles arbejds-papir om udfordringer, barrierer, løsninger og anbefalinger til øget og bedre forskningssamarbejde i regionen. Her peges bl.a. på, at regionalt forskningssamarbejde bør bygge på excellence, og at der fortsat er behov for administrative lettelser og bedre strategisk koordination på tværs af projekter og fagområder. Herudover har BSN bl.a. udarbejdet og offentliggjort en række rapporter, der redegør for det eksisterende forskningssamarbejde i regionen, udfordringer vedrørende forskermobilitet mellem landene, samt muligheder for øget deltagelse for regionens aktører i EU's rammeprogram, Horizon 2020. Som afslutning afholder Østersørådet et højniveaumøde om forskning – i forlængelse af og koordineret med den afsluttende BSN-konference.

Expert Group on Maritime Policy

Ekspertgruppen vedrørende maritim politik har bl.a. fokus på bæredygtig blå vækst og på at skabe balance mellem økonomiske, sociale og miljømæssige aspekter i den maritime sektor. I 2018 forlængedes mandatet til slutningen af 2019, og gruppen skiftede navn til »ekspertgruppen for bæredygtig maritim økonomi« og fik et nyt revideret format.

Det nye format indebærer, at formandskabet afholder én stort event med et tværgående tema. Eventen organiseres med andre vigtige østersøaktører, som eksempelvis HELCOM, DG MARE og EUSBSR for på den måde at kombinere ressourcer og fælles maritime interesser i Østersøen. Fokus for eventen vil være på et udvalgt tema, hvor viden deles mellem østersølandenes ministerier, men også med erhvervet samt forsknings- og uddannelsesinstitutioner.

Inden udgangen af 2019 skal CBSS-sekretariatet lave en evaluering af det nye format samt fremsætte forslag til et eventuelt yderligere forlænget mandat.

5. DET NORDISKE FORSVARS- OG BEREDSKABS-SAMARBEJDE

Danmark har stor glæde af det nordiske samarbejde både på forsvarsområdet, som primært finder sted inden for rammerne af NORDEFECO, og på beredskabsområdet.

På forsvarsområdet blev der i 2018 opnået væsentlige fremskridt, som regeringen ønsker at bygge videre på i 2019.

I november 2018 blev de nordiske forsvarsministre enige om en ny vision, Vision 2025, med overordnede politiske prioriteter for NORDEFECO i de kommende år.

Vision 2025 erstatter den tidligere Vision 2020, som i lyset af den sikkerhedspolitiske udvikling siden dens vedtagelse i 2013, ikke længere var tidssvarende. En væsentlig udvikling i Vision 2025 er hensigten om at forbedre det nordiske forsvarssamarbejde i fredstid og under eventuel krise og konflikt.

Vision 2025 sætter øget fokus på nordiske-transatlantiske relationer og samarbejde med de baltiske lande. Områder, som flugter godt overens med forsvarsforliget for 2018-2023, hvor regeringen sammen med forligsparterne øger sit fokus på sikkerheden i nærområdet.

Visionen omfatter endvidere målsætninger for samarbejdet frem mod 2025, herunder om bedre koordination af trænings- og øvelsesaktiviteter, kapacitetssamarbejde, robusthed overfor hybride trusler og cyber, totalforsvar, industri-samarbejde, m.v.

Flere målsætninger tager afsæt i de indgåede NORDEFECO Memoranda of Understanding (MOU'er), om henholdsvis radardatadeling (NORECAS), som skal bidrage til et forbedret situationsbillede i Norden og Østersøregionen, og nordisk militær mobilitet (Easy Access) om lettere adgang til hinandens land-, sø- og luftterritorier i fredstid ved bl.a. at forenkle og smidiggøre administrative procedurer.

I 2018 kom den danske del af implementering af »Easy Access« MOU'en på plads. Aftalen, der blev underskrevet under det danske formandskab i 2016 skaber mulighed for et endnu tættere og operativt mere effektivt militært nordisk samarbejde i fredstid.

I 2018 er der også indgået en teknisk aftale på militært niveau for deling af radardata inden for luftrumsovervågning som led i implementeringen af NORECAS, jævnfør ovenfor.

Også det bilaterale samarbejde med Sverige og Norge er blevet styrket i 2018. Den svenske forsvarsminister aflagde

besøg i København i maj 2018, og i juni gennemførtes det første bilaterale besøg i adskillige år med den norske forsvarsminister. I forbindelse med begge ministermøder blev der indgået årlige aktivitetsplaner for at sikre retning og fremdrift i det bilaterale samarbejde. I januar 2019 har det første bilaterale forsvarsministremøde med Sverige allerede fundet sted, og endnu et møde forventes afholdt til efteråret i Stockholm. Herudover mødes de nordiske ministre halvårligt i regi af NORDEFECO.

For yderligere at forstærke det danske engagement i det nordiske forsvarssamarbejde har forsvarsministeren lanceret en række konkrete initiativer. Således er det planlagt, at der i 2019 skal:

- 1) afsættes øgede personelressourcer i Forsvarsministeriet til det nordiske område.
- 2) udpeges en rejsende forsvarsattaché med fast tjenestested i København, der kan dække aktiviteter og udviklinger i de øvrige nordiske lande.
- 3) arbejdes for et nordisk fokus i f.eks. NATO-øvelser samt dansk deltagelse i relevante nordiske øvelser.
- 4) arbejdes for et styrket nordisk forsvarsakademisk netværk. I 2019 deltager Danmark i den store svenske øvelse, »Arctic Challenge Exercise«, som planlægges gennemført som en højintensiv flyøvelse (flag level) i det nordiske område.

På det operative område er det med forbehold for parlamentarisk godkendelse, regeringens hensigt at udsende et dansk transportfly til FN's mission i Mali, MINUSMA i november 2019 og seks måneder frem som led i den nordisk-initierede rotationsordning for transportfly til FN-missionen. Derudover samarbejder de nordiske lande om at kunne udsende et mobilt træningsteam, som skal træne troppebidrag, der indgår i MINUSMA, og derigennem forbedre missionens virke.

Kapacitetsopbygning i Østafrika er herudover et eksempel på et længerevarende nordisk samarbejde. Siden 2009 har de nordiske lande koordineret de nordiske kapacitetsopbygningsindsatser i Østafrika. Den nordiske støtte har været rettet imod opbygningen af en hurtig reaktionsstyrkehed »East African Standby Forces (EASF)«, der har sit hovedkvarter i Nairobi, Kenya. Sigtet med indsatsen er at sætte landene i regionen i stand til selv i højere grad at varetage sikkerhedsmæssige udfordringer i Afrika.

I 2019 fortsætter det nordiske og baltiske kapacitetsopbygnings-samarbejde i Georgien, hvor der i rammen af NATO samarbejdes om et fælles NATO-Georgien trænings- og evalueringssenter (NATO-Georgia Joint Training and Evaluation Centre). Danmark bidrager hertil med en udsendt fra Hjemmeværnet.

Foruden at fortsætte det igangværende arbejde med implementering af allerede indgåede aftaler og tiltag, herunder påbegynde udmøntningen af Vision 2025, vil der i 2019 endvidere være fokus på forberedelse af det danske formandskab af NORDEFECO i 2020.

Endeligt markerer 2019 10-året for indgåelse af samarbejdet i NORDEFECO.

Det nordiske samarbejde på beredskabsområdet retter stor opmærksomhed på, hvordan samarbejdet, inden for de rammer de forskellige nordiske beredskabsmyndigheder har, kan bidrage til at styrke de enkelte landes modstandskraft over for natur- og menneskeskabte katastrofer. De årlige nordiske generaldirektørmøder og en række beredskabsfaglige fora og arbejdsgrupper med nordisk deltagelse giver således mulig-

hed for løbende drøftelser, erfaringsudveksling og samarbejde om videreudvikling af det nordiske beredskab.

På det nordiske generaldirektørmøde i Stockholm i oktober 2018 blev det på baggrund af sommerens mange skov- og naturbrande i Norden besluttet at etablere en nordisk arbejdsgruppe om skov- og naturbrande. Arbejdsgruppen havde første møde i februar 2019, hvor fokus var på forberedelser til skov- og naturbrandssæsonen i sommeren 2019. Arbejdsgruppen vurderes at kunne være med til at udvikle det nationale såvel som det internationale operative beredskab på kort og længere sigt. Særligt Sverige var i sommeren 2018 påvirket af skovbrande af en størrelsesorden der medførte, at Sverige måtte anmode om assistance til slukning af brandene gennem det nordiske og europæiske beredskabssamarbejde. Fra dansk side udsendtes med kort varsel i alt 215 brandfolk fra det statslige beredskab, de kommunale redningsberedskaber samt fra Grønland til brandbekæmpelse i Sverige. Forsvaret bistod med transportkapacitet.

Håndtering af internationale katastrofer uden for Norden sker gennem samarbejde mellem ni nordeuropæiske lande, herunder de nordiske lande, og i regi af IHP (International Humanitarian Partnership). Belgien indtrådte i 2018 i samarbejdet. Danmark (Beredskabsstyrelsen) varetager formandskabet 1. januar 2018 – 30. juni 2019. Et opstillet mål er at fastholde og udvikle strukturen således, at IHP fortsat kan understøtte FN og andre humanitære organisationer i håndtering af akutte og længerevarende komplekse humanitære indsatser. I løbet af 2018 har IHP, herunder Danmark, bidraget med støtte til FN med bl.a. håndtering af flygtninge i Bangladesh og oversvømmelser i Nigeria. I sommeren 2019 overdrager Danmark formandskabet af IHP til Estland, der forventes at videreføre Danmarks fokus på fortsat at udvikle samarbejdet med FN – herunder bl.a. at forbedre de miljømæssige aspekter af missionerne samt styrke organisationernes koncepter for evaluering af missioner.

Hjemmeværnet har igennem mere end 50 år haft et indgående samarbejde om udvikling af det frivillige Hjemmeværn i Danmark, Norge og Sverige. Cheferne for de tre landes hjemmeværn mødes en gang årligt til en konference, SKANDIA, som er rammesættende for samarbejdet. I rammen af SKANDIA samarbejder de tre landes hjemmeværnsskoler, også om bl.a. udvikling af specialkurser samt udveksling af elever. Samarbejdet bidrager til ressourceoptimering på uddannelsesområdet, erfaringsudveksling samt udvikling og fornyelse af uddannelses- og kursusvirksomhed.

Herudover har der også i 2018 været møder mellem de nordiske hjemmeværnschefer og cheferne for de frivillige militære organisationer i Estland, Letland og Litauen i regi af dialogforummet SCANBAL, hvor et af de væsentligste temaer har omhandlet fælles sikkerhedspolitiske udfordringer, og betydningen heraf for de frivillige medlemmer. Et andet fokusområde er et styrket sikkerhedssamarbejde mellem de nordiske og baltiske hjemmeværn. På SCANBAL 2019 vil Hjemmeværnet sætte fokus på værtsnationsstøtte (Host Nation Support).

Hermed slutter redegørelsen.